

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 712
van **BERT MAERTENS**
datum: 25 maart 2020

aan **LYDIA PEETERS**
VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

De Lijn - Inzet bodycams voor controlepersoneel

De voorbije twee jaar werden chauffeurs en controleurs van De Lijn frequent het slachtoffer van fysieke en verbale agressie. Uit het antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 329 van 10 januari 2020 blijkt dat er in 2018 1860 gevallen van fysieke en verbale agressie waren tegenover personeel van De Lijn. In de eerste drie kwartalen van 2019 waren er dan weer 1274 gevallen van agressie.

Controleurs van De Lijn ondernemen regelmatig controleacties samen met de politie. De aanwezigheid van de politie verhoogt het veiligheidsgevoel van de reizigers en de controleurs. Maar gezamenlijke acties met de politie zijn niet altijd mogelijk. Collega Annick De Ridder stelde in haar schriftelijke vraag nr. 1346 van 16 juli 2018 daarom voor om controleurs van De Lijn te voorzien van bodycams. Deze bodycams kunnen gebruikt worden bij onveilige situaties om de veiligheid van het controlepersoneel en reizigers te verhogen en zelfs agressie te voorkomen. In zijn antwoord stelde de toenmalig bevoegde minister van Mobiliteit: "Ik ben op de hoogte van de resultaten van de beperkte proefprojecten die in Nederland, meer bepaald bij NS, met de bodycams werden gehaald en ik ben van mening dat we het veiligheidsgevoel van de Lijncontroleurs en de reizigers maximaal moeten waarborgen. De Lijn heeft op geregelde basis contact met de betrokken diensten bij Binnenlandse Zaken en ik zal vragen dit voorstel evenzeer op de agenda te plaatsen, teneinde de voor- en nadelen op te lijsten."

1. Wat was het resultaat van het onderhoud met de betrokken diensten bij Binnenlandse Zaken over dit voorstel?
2. Overweegt de minister om de controleurs van De Lijn te voorzien van bodycams om zo het veiligheidsgevoel te verhogen?

ANTWOORD

op vraag nr. 712 van 25 maart 2020

van **BERT MAERTENS**

1. De Lijn heeft in november 2018 op vraag van het toenmalig kabinet MOW Weyts de regelgeving rond bodycams besproken met het departement Binnenlandse Zaken. Hieronder worden de resultaten geschetst van dit overleg, welke tweeledig zijn:

a. Beperkte en recente toepassing bodycams in België en gebrek aan wetgevend kader

Hieruit bleek dat de regelgeving inzake bodycams bij personen in een veiligheidsfunctie momenteel een zeer begrensd en nieuw concept is.

- In België is de politie de enige actor die bodycams ('mobiele camera's') mag gebruiken en dit slechts vanaf 25 mei 2018.
- Het gebruik hiervan is via de Wet op het politieambt zeer restrictief geregeld. Zo is er toestemming nodig door de gemeenteraad over de soort camera, de doeleinden en de gebruiksmodaliteiten voordat een politiezone bodycams mag gebruiken en is bij elk gebruik ook een mondelinge verwittiging nodig door de politieagent dat de camera wordt gebruikt.
- Voordat een uitbreiding naar andere actoren zoals de Veiligheidsdiensten zal men dit willen evalueren waarbij het gebruik van bodycams door politiediensten in kaart zal gebracht worden.

Op het ogenblik van de toenmalige vraag (en nu nog steeds) was er geen wetgevend kader om bodycams door Lijncontroleurs toe te laten:

- De Wet Private en Bijzondere Veiligheid die de middelen en bevoegdheden van Veiligheidsdiensten – zoals Lijncontrole – regelt, voorziet niet in de optie om bodycams te gebruiken.
- De camerawet die voorschriften regelt voor elk observatiesysteem van beelden inzake sociale veiligheid, voorziet deze optie ook niet voor Veiligheidsdiensten. De mobiele bewakingscamera mag enkel worden gebruikt in een specifieke lijst van situaties (Art. 137 en 142), noch lijken de mogelijke uitzonderingen (Art 138) van toepassing op het gebruik van de bodycams door Lijncontroleurs.
- Daarnaast dient het gebruik van bodycams ook conform de Privacywet en de GDPR-wetgeving te zijn en zou dus mogelijk ook goedkeuring nodig zijn van De Gegevensbeschermingsautoriteit.

b. Wenselijkheid van bodycams bij lijncontroleurs

Losstaand van de noodzaak tot evaluatie van de praktijk van de nieuwe regelgeving en het ontbreken van een regelgevend kader voor de Lijncontroleurs, onderschrijft De Lijn natuurlijk de stelling van het toenmalige en het huidige kabinet MOW dat De Lijn maximale inspanningen moet leveren om de veiligheid van haar medewerkers en reizigers te verhogen. De vraag is alleen of bodycams voldoende een bijkomende meerwaarde betekenen in het streven naar een normale veiligheidssituatie voor medewerkers en reizigers en het sociaal veiligheidsbeleid dat De Lijn hiertoe heeft uitgewerkt.

Hieronder heeft De Lijn vanuit hun visie de voor- en nadelen van bodycams bij lijncontroleurs opgelijst.

Voordelen:

- Kan mogelijk tot een groter veiligheidsgevoel bij lijncontroleurs leiden en tot een gevoel van erkenning over de soms gevaarlijke situaties waarin zij werken
 - Kanttekening: er zijn slechts beperkte vragen vanuit Lijncontrole voor bodycams en er is geen gekend breed draagvlak voor bodycams bij lijncontroleurs.
- Kan bijdragen tot 1) het preventief effect van camera's inzake het vermijden van agressie door derden en 2) tot het repressief effect van camera's inzake de opsporing van verdachten van agressie: bij agressie
- Kan bijdragen tot het repressief effect van camera's voor feiten ten aanzien van reizigers en derden:
 - Reizigers en derden kunnen deze beelden aanvragen en van gebruik maken indien zij zelf voorwerp zijn van de beelden.
 - Bijvoorbeeld inzake conflicten tussen reizigers/derden en lijncontroleurs (vermoeden van misbruik van hun bijzondere bevoegdheden), kunnen de beelden extra bewijsmaterieel bieden
 - Kanttekeningen:
 - Deze feiten zijn normaliter reeds voorwerp van opname door de camera's op de voertuigen of in de premetrostations.
 - De opname van de bodycams filmt slechts 1 perspectief en niet het totaal overzicht wat wel door de camera's op de voertuigen wordt gefilmd.

Nadelen:

- Bodycams vormen weinig meerwaarde binnen Het Veilig op Weg beleid van De Lijn. Dit beleid
 - zet in op alle schakels van de veiligheidsketen: proactie, preventie, preparatie, repressie, nazorg (en monitoring). Bodycams zouden enkel kunnen worden ingezet ter preventie en repressie.
 - Kanttekening: Criminologische literatuur toont aan dat het preventief effect van camera's wel beperkt is tot vermogenscriminaliteit en dus geen effect heeft op geweld (zie <http://whatworks.college.police.uk/toolkit/Pages/Intervention.aspx?InterventionID=1>)
 - omvat vier verschillende pijlers: organisatorische maatregelen, (techno)preventieve maatregelen, samenwerking met externe partners en opleidingen. Bodycams zouden deel zijn van de technopreventieve pijler. Aangezien deze pijler reeds zeer sterk uitgebouwd is, is extra inzet niet nodig/ opportuun. Zo wordt elk nieuw voertuig onder meer uitgerust met camera's, een flexibel afsluitbare stuurpost, radiocontact tussen chauffeur en dispatching en track and trace.
 - Specifiek voor Lijncontroleurs zijn bodycams niet de maatregel waar zij het meeste baat aan hebben ter verbetering van hun sociale veiligheid. Belangrijkere maatregelen omvatten het extra inzetten op extra opleidingen (bv. rond omgaan met moeilijke klanten en de-escalatie van agressieve situaties) en het nazorgtraject, alsook het verder inzetten op goede relaties met de politiediensten en hun snelle interventies.
- Ook binnen de (techno)preventieve pijler, is de meerwaarde van extra beelden door de bodycams beperkt wegens twee redenen:
 - Het merendeel van de incidenten is reeds voorwerp van opname door de camera's op de voertuigen.
 - Hoewel elk agressieincident natuurlijk één te veel is, zijn lijncontroleurs relatief gezien niet een zeer veelvoorkomend slachtoffer van agressie.

- Een goede implementatie van bodycams bij Lijncontroleurs vragen veeleisende organisatorische, technologische en budgettaire aanpassingen. Zo zijn er vragen inzake
 - de mogelijkheid van beelden op harde schijf of digitaal opgeslagen beelden,
 - de verbinding maken tussen de beelden en de uitlezers van de beelden, en
 - de benodigde extra mankracht om deze beelden te bekijken.
2. Op basis van deze resultaten en wetgeving, die nog steeds van toepassing zijn, opteert De Lijn niet om bodycams bij lijncontroleurs te implementeren.